

Obecné didaktické pokyny inspektora F. Bílého gymnaziálním učitelům

„Dovolil jsem si vás všechny pozvat, abych promluvil o velkých změnách, které se v našem školství udály. Je to důsledkem velké ankety, která roku 1908 ve Vídni se konala, první od roku 1848, která tolik nových změn a oprav do školství zavedla a také nové typy vyučovací stvořila.

Hlavní postrach žactva býval katalog. Profesor do té doby namnoze zakládal si na tom, aby byl co možná bytostí, ze které jde strach, které nelze dobře se přibližovati a která v jakési velebné nedostupnosti se měla stále jeviti. Profesoři universitní a jenerálové anketě přítomní vykládali, že se jim posud zdává o jejich profesorech, jak přicházeli do třídy, rozevřeli katalog, obraceli listy a hledali oběť, která má býti vyvolána, která měla odpovídati doslovně tak, jak to bylo v knize.

Dnes je uložen katalog jaksí do hrobu. Novou dobou zavedly se zkoušky orientační, něco vysokoškolského, a katalog je nám toliko pomůckou paměti, do něhož si poznamenáváme tu a tam, abychom žákovi nekřivdili, abychom v úsudku nezbloudili. Tím stal se učitel žákovi jaksí milejší a bližší. Ale ještě druhá věc se stala. Bylo proneseno slovo „blahovůle“. Jestliže bylo prosloveno se strany ministerstva, zajisté to mělo svůj důvod a je k tomu několik poznámek nutno přičiniti. Co se myslí slovem „blahovůle“? Někteří si to vykládají tak, že snad má procházeti ve škole i materiál neschopný; když je žák mezi dostatečnou a nedostatečnou a spíš nedostačuje, že se mu nedostatečná práce nemá dáti. Druzí si to vykládají zase v jiném smyslu a myslím správnější. Blahovůle má proniknout celého učitele. Já bych to slovo nahradil slovem „láska k mládeži.“

Klasifikace žáků

„Ve spravedlivé klasifikaci jest obsažena též rozumná blahovůle. Tato blahovůle má pronikati veškeré vystupování učitelovo. S tou blahou, dobrou vůlí vcházej mezi žáky, s radostivostí vstupuj do třídy. Učitel má býti sluncem, které zavítalo do třídy, sluncem, jež ozařuje a zahřívá ducha. Za jednu z největších obratností učitelských a podpor výuky klásti dlužno, když učitel s usměvavou tváří vejde do třídy: tím jaksí již celou třídu příznivě naladí. Škola má býti doplňkem rodiny a učitel v ní Sokratem nebo, chcete-li raději, Komenským, a nikoliv krutým despotou.

Důležité je, aby učitel žáky vzpružoval a ne dusil a dolů tlačil. Se stanoviska pedagogického není dovolena příkrá kritika výkonů žákovských. Ne se stále zlobiti nad špatnými výkony žáků, ne je přísně kárati a hned na dobro odsuzovati. Žáky třeba vzpružiti a vlévati jim moudrým, laskavým povzbuzením nadšení a chuť k práci. Je-li to však žák skutečně nepolepšitelně darebný, pak jest ovšem na nutno a zcela na místě s ním promluvití a jednati přísně.“

(Památník národního písemnictví – literární archiv, fond František Bílý, Rukopisy vlastní – výpisky a poznámky – zprávy o inspekcích 1911–1916, inspekční zpráva první české reálky v Plzni 1917.)